

مرکز مجاز امام صادق (علیه السلام)

اصول الفقه (ملازمات عقلیه)

اقسام دلیل عقلی

جلسه ۱۶۰

استاد رفعتی

اقسام دلیل عقلی

الف: مستقلات عقلیه. ب: غیر مستقلات عقلیه.

علم به حکم شرعی، همچون سایر علوم، نیازمند به علت و سببی است؛ زیرا وجود ممکن بدون علت از مستحیلات به شمار می‌رود و علت علم تصدیقی، یکی از انواع سه‌گانه حجت، یعنی قیاس، استقراء و تمثیل می‌باشد؛ روشن است که استقراء، مثبت حکم شرعی نمی‌تواند باشد و اما تمثیل نزد ما، از اقسام حجت به حساب نمی‌آید؛ زیرا این همان قیاس مصطلح نزد اصولیون بوده که در مذهب ما مطرود است؛ پس متعین شد که علت علم به حکم شرعی، خصوص قیاسی است که مورد اصطلاح اهل منطق می‌باشد.

توضیح:

هر قیاسی از ذکر دو مقدمه ناچار بوده که قیاس از آن تألیف می‌شود؛ اعم از آنکه قیاس استثنائی بوده یا اقترانی باشد و این دو مقدمه، گاهی هر دو غیر عقلی بوده؛ که در این فرض، دلیلی را که از این دو تألیف می‌شود؛ دلیل شرعی در مقابل دلیل عقلی خوانند و ما در اینجا از آن سخنی نمی‌گوییم. گاه باشد که هر دو مقدمه یا یکی از آن دو، عقلی است؛ یعنی از اموری است که عقل به آن حکم می‌کند؛ بدون اینکه اعتماد به شرع باشد و دلیلی که از چنین دو مقدمه‌ای تألیف شود؛ خود بر دو قسم است:

هر دو مقدمه عقلی باشند:

مثل اینکه عقل به حسن یا قبح شیئی حکم کرده، سپس حکم می‌کند به اینکه آنچه عقل به آن حکم می‌کند، شرع نیز بر طبق حکم می‌نماید؛ مثلاً می‌گوئیم: العدل حسن عقلا و کَلَّمَا حکم العقل بحسنه حکم الشرع علی طبقه، فالعدل حسن شرعا.

مرکز مجاز امام صادق (ع)

یکی از دو مقدمه غیر عقلی و دیگری عقلی باشد:

مثل اینکه عقل وقتی ذی المقدمه‌ای واجب باشد؛ به وجوب مقدمه‌اش حکم می‌کند و حکم به وجوب مقدمه، مقدمه عقلیه صرف می‌باشد و به آن حکم شرع به وجوب ذی‌المقدمه را ضمیمه نموده و از انضمامشان با هم، قیاس تشکیل می‌شود؛ مثلاً می‌گوئیم: نماز متوقف بر وضوء است و هر چه که نماز بر آن متوقف باشد نیز واجب است؛ پس وضوء واجب است.

ImamSadiq.tv

ImamSadiq.tv

ImamSadiq.tv

ImamSadiq.tv

ImamSadiq.tv

ImamSadiq.tv